

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Marie Turkové a soudců JUDr. Dagmar Nygrínové a JUDr. Petra Průchy v právní věci žalobkyně: **a) MUDr. V. J., b) Mgr. O. J.**, proti žalované: **Česká lékařská komora, Okresní sdružení lékařů Brno - město**, se sídlem Příkop 4, Brno, o kasační stížnosti žalobkyně proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 27. 3. 2008, č. j. 30 Ca 68/2008 - 13,

t a k t o :

Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 27. 3. 2008, č. j. 30 Ca 68/2008 - 13, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Krajský soud v Brně usnesením ze dne 11. 1. 2007, č. j. 30 Ca 235/2006 - 16, odmítl žalobu, jíž se žalobkyně domáhaly přezkoumání upomínky žalované ze dne 16. 11. 2006, kterou byla žalobkyně sub a) vyzvána k úhradě příspěvku na činnost České lékařské komory na rok 2006. Soud dále rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Proti tomuto usnesení podaly žalobkyně kasační stížnost ze dne 8. 2. 2007.

Krajský soud v Brně usnesením ze dne 11. 1. 2008, č. j. 30 Ca 235/2006 - 41, vyzval žalobkyně k zaplacení soudního poplatku za kasační stížnost s poučením, že nebude-li poplatek ve stanovené lhůtě zaplacen, řízení o kasační stížnosti bude zastaveno.

Na tuto výzvu reagovaly žalobkyně podáním ze dne 10. 3. 2008, ve kterém mimo jiné uvedly, že soud po nich pod výhrůžkou zastavení řízení o kasační stížnosti protiprávním usnesením ze dne 11. 1. 2008 vymáhá zaplacení soudního poplatku z kasační stížnosti, aniž rozhodl o zákonném požadavku navrhovatelek pod bodem 3, str. 6 žalobního návrhu, v němž z finančních důvodů oprávněně požádaly soud o osvobození od placení soudních poplatků v dané věci. Žalobkyně žádaly krajský soud, aby zrušil usnesení ze dne 11. 1. 2008 a zjednal „nápravu ve věci, tím více, že o osvobození od placení soudních poplatků ve věci

sp. zn. 30 Ca 235/2006 jsme požádaly soud ještě v našem žalobním návrhu ze dne 4. 12. 2006, co soud doposud neřešil.“

Dne 27. 3. 2008 byla věc týkající se kasační stížnosti žalobkyň proti usnesení ze dne 11. 1. 2007, č. j. 30 Ca 235/2006 - 16, podle pokynu soudce zapsána pod sp. zn. 30 Ca 68/2008.

Krajský soud v Brně usnesením ze dne 27. 3. 2008, č. j. 30 Ca 68/2008 - 13, řízení o kasační stížnosti ze dne 8. 2. 2007 zastavil a rozhodl dále, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. V odůvodnění soud uvedl, že žalobkyně usnesením ze dne 11. 1. 2008 vyzval k zaplacení soudního poplatku a poučil o procesních následcích v případě, že nebude výzvě vyhověno. Soudní poplatek nebyl zaplacen ani po uplynutí stanovené lhůty, žalobkyně nepožádaly o osvobození od soudních poplatků a kasační stížnost nadto nemohla být zjevně úspěšná, neboť směřuje proti usnesení, jímž byla odmítnuta žaloba z důvodu, že napadené rozhodnutí není přezkoumatelným správním rozhodnutím a žalobkyně sub b) jím ani nemohla být dotčena ve svých právech. Za žádost o osvobození od soudního poplatku nelze podle soudu považovat vyjádření žalobkyň, že soud pochybil, když v řízení o žalobě nerozhodl o jejich žádosti o osvobození od soudních poplatků. Řízení o kasační stížnosti je samostatným řízením, v němž žalobkyně o osvobození od soudních poplatků nepožádaly a v němž soud nemůže rozhodovat o procesním návrhu vzneseném v předchozím pravomocně skončeném řízení. Vzhledem k tomu, že soudní poplatek nebyl zaplacen, krajský soud řízení podle § 47 písm. c) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“), a § 9 odst. 1 zákona České národní rady č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, zastavil.

Proti tomuto usnesení podaly žalobkyně (dále jen „stěžovatelky“) včas kasační stížnost, ve které zdůraznily místní nepříslušnost Krajského soudu v Brně a namítaly porušení práva na soudní ochranu (čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod). Konstatovaly, že se soud nezabýval jejich žalobním, tudíž případným kasačním, nárokem na osvobození od placení soudních poplatků, čímž hrubě porušil jejich právo na osvobození v plném rozsahu. Stěžovatelky dále poukázaly na své špatné majetkové poměry a napadené usnesení označily za protiústavní. Stěžovatelky požadovaly zrušit napadené usnesení, přidělit věc „*Krajskému správnímu soudu v Ostravě, resp. zřízené v jeho obvodu pobožce v Olomouci*“ a rozhodnout o jejich osvobození od placení soudních poplatků.

Žalovaná se ke kasační stížnosti nevyjádřila.

Dne 23. 6. 2008 byla věc předložena Nejvyššímu správnímu soudu k rozhodnutí o kasační stížnosti.

Nejvyšší správní soud shledal kasační stížnost přípustnou, neboť podle jeho konstantní judikatury *v řízení o kasační stížnosti proti usnesení městského, resp. krajského soudu, o zastavení řízení pro nezaplacení soudního poplatku za předchozí kasační stížnost by trvání na splnění poplatkové povinnosti znamenalo řetězení řešeného problému a ve svém důsledku by popíralo smysl samotného řízení. Tato okolnost proto sama o sobě nemůže bránit projednání věci a vydání meritorního rozhodnutí* (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 4. 2007, č. j. 9 As 3/2007 - 77, www.nssoud.cz).

Nejvyšší správní soud posoudil důvodnost kasační stížnosti v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů; zkoumal při tom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by musel přihlídnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 2 a 3 s. ř. s.).

Podle § 109 odst. 3 s. ř. s. je Nejvyšší správní soud vázán důvody kasační stížnosti; to neplatí, bylo-li řízení před soudem zmatečné [§ 103 odst. 1 písm. c)] nebo bylo zatíženo vadou, která mohla mít za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé, anebo je-li napadené rozhodnutí nepřezkoumatelné [§ 103 odst. 1 písm. d)], jakož i v případech, kdy je rozhodnutí správního orgánu nicotné.

Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že řízení před krajským soudem bylo zatíženo vadou, která mohla mít za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé.

Podle § 36 odst. 3 s. ř. s. účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu osvobozen od soudních poplatků. Dospěje-li však soud k závěru, že návrh zjevně nemůže být úspěšný, takovou žádost zamítne. Přiznané osvobození kdykoliv za řízení odejme, popřípadě i se zpětnou účinností, jestliže se do pravomocného skončení řízení ukáže, že poměry účastníka přiznané osvobození neodůvodňují, popřípadě neodůvodňovaly.

Podle § 41 odst. 2 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o. s. ř.“), každý úkon posuzuje soud podle jeho obsahu, i když je úkon nesprávně označen.

Nejvyšší správní soud se neztotožnil s formalistický závěrem krajského soudu, že tvrzení stěžovatelek uvedená v jejich podání ze dne 10. 3. 2008 nelze považovat za žádost o osvobození od soudních poplatků. Z předmětného podání je naopak zcela zřejmé, že stěžovatelky požadují, aby byly od soudních poplatků osvobozeny i v řízení o kasační stížnosti, neboť tímto podáním reagují na usnesení krajského soudu ze dne 11. 1. 2008, jímž byly mimo jiné poučeny o možnosti podat žádost podle § 36 odst. 3 s. ř. s.

Stěžovatelky v tomto podání výslovně uvádějí, že v žalobě „*z finančních důvodů ... oprávněně požádaly soud o osvobození od placení soudních poplatků v dané věci*“, což krajský soud vůbec neřešil, a přesto po nich vymáhá zaplacení soudního poplatku z kasační stížnosti. Na závěr předmětného podání stěžovatelky požadují „*zjednat nápravu ve věci, tím více, že o osvobození od placení soudních poplatků ve věci sp. zn. 30 Ca 235/2006 jsme požádaly soud ještě v našem žalobním návrhu ze dne 4. 12. 2006, co soud doposud neřešil*“.

Citované podání musí být podle názoru Nejvyššího správního soudu posuzováno podle jeho obsahu a nikoliv jen podle textu. Není proto správné vycházet z toho, že stěžovatelky pouze namítají, že krajský soud v žalobním řízení nerozhodl o jejich žádosti o osvobození od soudních poplatků, ale je nutno zohlednit úmysl stěžovatelek a smysl jejich podání (reakce na výzvu k zaplacení soudního poplatku), ze kterého přímo číší jejich požadavek, aby byly od soudních poplatků osvobozeny i v řízení o kasační stížnosti.

Krajskému soudu lze přisvědčit, že řízení o kasační stížnosti je řízením samostatným a o žádosti o osvobození od soudních poplatků vznesené v žalobním řízení nemůže soud po jeho pravomocném ukončení rozhodovat. V projednávané věci je však situace odlišná, neboť podání stěžovatelek ze dne 10. 3. 2008 je nutno podle jeho obsahu vykládat jako žádost o osvobození od soudních poplatků pro řízení o kasační stížnosti.

S ohledem na výše uvedené Nejvyšší správní soud uzavírá, že stěžovatelky před vydáním napadeného usnesení o zastavení řízení požádaly o osvobození od soudních poplatků. O této žádosti však krajský soud před zastavením řízení nerozhodl.

Stěžovatelkám bez pochyby náleží právo, aby soud posoudil jejich žádost o osvobození od soudních poplatků a rozhodl o ní dříve, než řízení z důvodu nezaplacení soudního poplatku zastaví. Pokud by takové žádosti vyhověl, nebylo by již možné řízení z tohoto důvodu zastavit. Rozhodnutí o žádosti, kterou soud nezákonně pomínil, má tedy nepopíratelný vliv na další postup a rozhodnutí v této věci.

Nejvyšší správní soud uzavírá, že zastavil-li krajský soud řízení pro nezaplacení soudního poplatku, aniž rozhodl o žádosti o osvobození od soudního poplatku za toto řízení, porušil právo účastníka řízení (zde stěžovatelek) na přístup k soudu a řízení zatížil zásadní vadou způsobující nezákonnost jeho rozhodnutí. Kasační stížností napadené usnesení o zastavení řízení tedy představuje v demokratickém právním státě nepřípustné odepření přístupu k soudu (*denegatio iustitiae*).

Za dané procesní situace Nejvyššímu správnímu soudu nezbylo, než usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 27. 3. 2008, č. j. 30 Ca 68/2008 - 13, podle § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s. pro jeho nezákonnost zrušit a věc vrátit krajskému soudu k dalšímu řízení. Ke zjištěné vadě řízení musel Nejvyšší správní soud přihlídnout z úřední povinnosti, proto se pro nadbytečnost nezabýval jednotlivými kasačními námitkami.

Nejvyšší správní soud na okraj doplňuje, že ani podpůrná argumentace krajského soudu o zjevné neúspěšnosti kasační stížnosti, o níž bylo vedeno řízení zastavené napadeným usnesením, nemůže obstát.

Podle konstantní judikatury Nejvyššího správního soudu *kasační stížnost proti usnesení, jímž krajský soud zastavil řízení pro uspokojení navrhovatele podle § 62 s. ř. s., nelze považovat za zjevně neúspěšný návrh ve smyslu § 36 odst. 3 s. ř. s., neboť z ní nelze bez pochyb okamžitě zjistit, že stěžovatelce nemůže být vyhověno. Okolnost, že stěžovatelka namítá vady napadeného usnesení patrně bezdůvodně, nemůže být důvodem pro odepření přístupu k tomu soudu, který jediný je oprávněn autoritativně takový úsudek učinit, tj. k Nejvyššímu správnímu soudu. Je-li jednou z podmínek kasačního přezkumu povinné zastoupení advokátem, je odepření tohoto zastoupení pro zjevnou neúspěšnost kasační stížnosti v případech, kdy poměry stěžovatele odůvodňují osvobození od soudních poplatků, v rozporu s čl. 36 odst. 1 a čl. 37 odst. 2 Listiny základních práv a svobod* (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 3. 2006, č. j. 4 Ads 19/2005 - 105, publikovaný ve Sbírce rozhodnutí Nejvyššího správního soudu pod č. 909/2006, www.nssoud.cz).

Skutečnost, ze které krajský soud dovozuje zjevnou neúspěšnost kasační stížnosti proti usnesení o odmítnutí žaloby [tj. žalobou napadené rozhodnutí není přezkoumatelným správním rozhodnutím a stěžovatelka sub b) tímto rozhodnutím ani nemohla být dotčena ve svých právech], má být předmětem řízení o zmíněné kasační stížnosti u Nejvyššího správního soudu, který jediný je oprávněn rozhodnout, zda krajský soud posoudil předmětnou právní otázku správně. Uvedenou argumentaci krajského soudu nelze přijmout také proto, že ad absurdum by znamenala, že pouhé přesvědčení krajského soudu o správnosti jeho závěrů by činilo kasační stížnost zjevně neúspěšnou, čímž by institut kasační stížnosti jako opravného prostředku ztratil smysl.

Na tomto místě se Nejvyšší správní soud dále pozastavuje nad postupem krajského soudu, který v okamžiku, kdy zjistil důvody pro zastavení řízení, nechal věc zapsat pod novou spisovou značku, aby tím uměle zvýšil množství vyřízených věcí. Tímto postupem soud z pohledu účastníků řízení celou věc zkomplikoval a zneřehlednil, neboť řízení zastavil pod zcela jinou spisovou značkou, než pod jakou je původně vedl.

Podle § 110 odst. 3 s. ř. s. zruší-li Nejvyšší správní soud rozhodnutí krajského soudu a vrátí-li mu věc k dalšímu řízení, je krajský soud vázán právním názorem vysloveným Nejvyšším správním soudem ve zrušovacím rozhodnutí. Na krajském soudu nyní bude, aby rozhodl o žádosti stěžovatelek o osvobození od soudního poplatku za řízení o jejich kasační stížnosti proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 11. 1. 2007, č. j. 30 Ca 235/2006 - 16, a dále pokračoval v postupu podle § 108 odst. 1 s. ř. s., a to vše pod původní spisovou značkou 30 Ca 235/2006.

O náhradě nákladů řízení o této kasační stížnosti bude rozhodnuto v rozsudku či v usnesení, jímž bude řízení skončeno (§ 61 odst. 1 s. ř. s.).

P o u ě n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 10. října 2008

JUDr. Marie Turková
předsedkyně senátu